ਭਾਰਤ ਲਿਮਿਟੇਡ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਮੁਦਰਣ ਅਤੇ ਟੱਕਸਾਲ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਆਦਿ.
ਬਨਾਮ
ਵਿਜੈ ਡੀ. ਕਾਸਬੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਆਦਿ.
(ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 2911-2920 ਦੇ 2023)
ਅਪ੍ਰੈਲ 18, 2023

[ਚਤੁਰਥ. ਰਾਮਸੁਬ੍ਰਮਣੀਅਨ ਅਤੇ ਪੰਕਜ ਮਿਥਲ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ.]

ਸੇਵਾ ਕਾਨੂੰਨ – ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕ – ਫੈਕਟਰੀਜ਼ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸੈਕਸ਼ਨ 59(1) ਅਨੁਸਾਰ ਓਵਰ ਟਾਈਮ ਭੱਤਾ ਦਾ ਦਾਵਾ – ਇਨਕਾਰ – ਫੈਸਲਾ: ਕੇਂਦਰ ਜਾਂ ਰਾਜ ਦੀ ਸਿਵਲ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਸਿਵਲ ਅਸਾਮੀ ਜਾਂ ਨੌਕਰੀ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨਾ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਸੇਵਾ ਦੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੁਆਰਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੇਵਲ ਮਜ਼ਦੂਰ ਭਲਾਈ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਨੌਕਰੀ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਕਾਨੂੰਨ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਿਯਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਆਰਟੀਕਲ 309 ਜਾਂ ਇਸਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਅਧੀਨ ਹਨ – ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਅਤੇ ਉਦਯੋਗਿਕ ਸਥਾਪਨਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵਿਪਰੀਤ, ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਜੋ ਲੋਕ ਸਿਵਲ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦੇ ਧਾਰਕ ਹਨ ਜਾਂ ਕੇਂਦਰ ਜਾਂ ਰਾਜ ਦੀ ਸਿਵਲ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਵੇਲੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੁਕਮ 'ਤੇ ਹੋਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ – ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਦਾ ਦਾਵਾ ਉਸ ਸਮੇਂ ਉੱਠਿਆ ਜਦੋਂ ਉਹ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸੇਵਕ ਸਨ – ਇਸ ਲਈ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਜੋ ਸਬੰਧਤ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਰਾਜ ਦੀ ਸਿਵਲ ਸੇਵਾਵਾਂ ਜਾਂ ਸਿਵਲ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦੇ ਧਾਰਕ ਸਨ, ਉਹ 1948 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧਿਆਇ VI ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੇ ਲਾਭਾਂ ਦਾ ਦਾਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ, ਸੇਵਾ ਨਿਯਮਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ – ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਅਸਥਿਰ – ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਵਿਵਾਦਿਤ ਆਦੇਸ਼ ਰੱਦ – ਫੈਕਟਰੀਜ਼ ਐਕਟ 1948 – ਅਧਿਆਇ VI – ਐਸ.59(1) – ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ – ਆਰਟੀਕਲ 309, 313 – ਮੌਲਿਕ ਨਿਯਮ ਅਤੇ ਸੰਪੂਰਕ ਨਿਯਮ 1922 – ਆਰ. 11.

ਫੈਕਟਰੀਜ਼ ਐਕਟ 1948 – ਅਧਿਆਇ VI – ਐਸ.64 – ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਫੈਕਟਰੀਜ਼ ਨਿਯਮ, 1963 – ਆਰ.100 – ਫੈਸਲਾ: ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਐਸ.64(1) ਅਧੀਨ ਛੋਟ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ – ਇਸ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਪ੍ਰਯੋਗ ਵਿੱਚ, ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਰਾਜ ਨੇ ਆਰ.100 ਬਣਾਇਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰਵਾਈਜ਼ਰ ਦੀ ਅਸਾਮੀ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧਿਆਇ VI ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਛੋਟ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ – ਨਾਲ ਹੀ, 4CRs ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਫਰਜ਼ਾਂ ਦਾ ਚਾਰਟ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਡਿਊਟੀਆਂ ਦੇ ਨਿਯਮਿਤ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ ਮੈਨੂਅਲ ਲੇਬਰ ਜਾਂ ਕਲਰਕੀ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ – ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕੁਝ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤ ਕਾਰਜ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਫੀਡਰ ਦੀ ਖਰਾਬੀ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨਾ, ਸਾਈਡ-ਲੇਅ
ਦੁੱਗਣੀ-ਸ਼ੀਟ ਡਿਟੈਕਟਰ, ਫੋਟੋਸੈੱਲ, ਆਦਿ, ਤਾਂ ਜੋ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਦਾ ਨਿਰਵਿਘਨ
ਚਾਲੂ ਰਹਿਣਾ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ, ਮੈਨੂਅਲ ਕਾਰਜ ਹਨ।

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ – ਲੇਖ 226/227, 136 – ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ, ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਨਾਲ – ਫੈਸਲਾ: ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਜੋ ਸੁਪਰਵਾਈਜ਼ਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਅਧੀਨ ਲੇਖ 226/227 ਅਤੇ

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਜੋ ਅਧਿਕਾਰ ਅਧੀਨ ਲੇਖ 136 ਨੂੰ ਅਮਲ 'ਚ ਲਿਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਨਾਲ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖੇਗੀ -

ਪਰ, ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ 'ਚ, ਕੇਂਦਰੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ

ਦੋ ਵੱਖਰੇ ਸੈੱਟਾਂ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੁਪਰਵਾਈਜ਼ਰੀ ਅਹੁਦੇ ਰੱਖੇ ਸਨ, ਬਿਲਕੁਲ ਵਿਰੋਧੀ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ, ਦੋਵੇਂ ਇਕੱਠੇ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦੇ।

ਸੇਵਾ ਕਾਨੂੰਨ – ਕੇਂਦਰ/ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਸਿਵਲ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਅਕਤੀ
ਕੇਂਦਰ/ਰਾਜ ਅਧੀਨ ਸਿਵਲ ਅਹੁਦੇ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ – ਸੇਵਾ ਮਾਮਲਾ
ਵਿਵਾਦ ਸਮੇਤ ਭੱਤਿਆਂ ਦੀ ਮੰਗ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅੱਗੇ ਉਠਾਈ ਗਈ – ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੀ

ਡਿਊਟੀ – ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ – ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ

–ਲੇਖ 309, ਲੇਖ 309 ਦੇ ਪ੍ਰੋਵਿਜ਼ੋ – ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਐਕਟ, 1985 – ਐਸ.ਐਸ.3(ਏ), 28।

ਇੰਡਸਟ੍ਰੀਅਲ ਡਿਸਪਿਊਟਸ ਐਕਟ, 1947 – ਐਸ.2(ਐਸ) – ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਦਾ ਐਕਟ 1948 – ਐਸ.2(ਐਲ) – ਫੈਸਲਾ: "ਵਰਕਮੈਨ" ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਐਸ.2(ਐਸ) ਦੇ 1947 ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰਵਾਈਜ਼ਰੀ ਕੈਪੈਸਿਟੀ ਵਿੱਚ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਾਹਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ -

ਪਰ, ਇਸੇ ਸ਼ਬਦ "ਵਰਕਰ" ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਐਸੇ ਖਾਰਜ ਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਐਸ.2(ਐਲ) ਦੇ 1948 ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਹੈ।

ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ/ਕੋਰਟਸ – ਕਿਸੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ – ਤਿੰਨ ਵੱਖਰੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀਆਂ ਨੌਕਰੀਆਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ – ਫੈਸਲਾ: ਕੋਰਟ/ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਵੱਖਰੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀਆਂ ਨੌਕਰੀਆਂ ਲਈ ਲਾਗੂ ਵੱਖਰੇ ਪੈਰਾਮੀਟਰਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਫੈਸਲਾ: 1.1 ਜਵਾਬੀਆਂ ਦੀ ਡਬਲ ਓਵਰ ਟਾਈਮ ਅਲਾਉਂਸ ਦੀ ਮੰਗ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ 1988 ਤੋਂ 2005 ਦੀ ਅਵਧੀ ਦੌਰਾਨ ਉੱਠੀ। ਚੂੰਕਿ 'ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ' ਦਾ ਗਠਨ ਕੇਵਲ 13.1.2006 ਨੂੰ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਵਿੱਤ ਵਿਭਾਗ, ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮੁਦਰਾ ਅਤੇ ਸਿੱਕਾ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਨੌ ਉਤਪਾਦਨ ਇਕਾਈਆਂ ਨੂੰ ਕੇਵਲ 10.2.2006 ਨੂੰ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਹਸਤਾਂਤਰਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਵਾਬੀਆਂ ਦੀ ਮੰਗ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਉੱਠੀ ਜਦੋਂ ਉਹ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸੇਵਕ ਸਨ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਕੇਵਲ "ਸੇਵਾ ਮਾਮਲਿਆਂ" ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ "ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸੇਵਾ 'ਚ ਨਿਯੁਕਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ" ਜਾਂ "ਸਿਵਲ ਪੋਸਟ ਦੇ ਧਾਰਕਾਂ" ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। "ਸੇਵਾ ਮਾਮਲਿਆਂ" ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਐਕਟ, 1985 ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 3(ਕ) ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 3 ਦੇ ਉਪ-ਕਲੋਜ਼ (ਆਈ) ਵਿੱਚ ਉੱਲੇਖਿਤ ਹੈ ਕਿ ਤਨਖਾਹ ਸਮੇਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁੱਦੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਇੱਕ ਸੇਵਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਜਵਾਬੀ, ਘੱਟੋ ਘੱਟ 1988 ਤੋਂ 2006 ਦੇ ਸਾਲ ਤੱਕ, ਯਾ ਤਾਂ ਕੇਂਦਰ ਅਧੀਨ ਸਿਵਲ ਪੋਸਟਾਂ ਦੇ ਧਾਰਕ ਸਨ ਜਾਂ ਕੇਂਦਰੀ ਸਿਵਲ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਯੁਕਤ ਸਨ। ਇਸੇ ਲਈ ਜਵਾਬੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੇਵਾ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਕੇਂਦਰੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ। [ਪੈਰਾ 16-19]

1.2 ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਕੇਂਦਰ ਜਾਂ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਸਿਵਲ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਜਾਂ ਰਾਜ ਅਧੀਨ ਸਿਵਲ ਅਸਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ, ਯਾ ਤਾਂ ਅਨੁਚਿੱਤ ਵਿਧਾਨ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਐਕਟਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਅਨੁਚਿੱਤ 309 ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਜਾਂ ਅਨੁਚਿੱਤ 309 ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਕਸਰਤ ਵਿੱਚ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਦੁਆਰਾ। ਇਸ ਲਈ, ਜਦੋਂ ਵੀ ਕਿਸੇ ਸੇਵਾ ਮਾਮਲੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਇੱਕ ਵਿਵਾਦ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਭੱਤੇ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅੱਗੇ ਉਠਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦਾ ਮੁੱਖ ਫਰਜ਼ ਇਹ ਵੇਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਅਨੁਚਿੱਤ 309 ਦੇ ਮੁੱਖ ਭਾਗ ਅਧੀਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੰਬੰਧਿਤ ਐਕਟ ਜਾਂ ਅਨੁਚਿੱਤ 309 ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਅਧੀਨ ਜਾਰੀ ਨਿਯਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਜਾਂ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਸਿਵਲ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਸਿਵਲ ਅਸਾਮੀ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ, ਇੱਕ ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਸੇਵਾ ਦੇ ਇਕ ਕਰਾਰ ਦੁਆਰਾ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਾਂ ਸਿਰਫ ਮਜ਼ਦੂਰ ਭਲਾਈ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੁਆਰਾ, ਪਰ ਕਾਨੂੰਨ ਜਾਂ ਅਨੁਚਿੱਤ 309 ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਅਧੀਨ ਜਾਰੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਿਯਮਾਂ ਦੁਆਰਾ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸਿਵਲ ਸੇਵਾ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਇੱਕ ਸਦੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੁਰਾਣਾ ਹੈ ਅਤੇ 1922 ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਯਮ ਸਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੌਲਿਕ ਨਿਯਮ ਅਤੇ ਸਹਾਇਕ ਨਿਯਮ (ਐਫਆਰਐਸਆਰ) 1.1.1922 ਤੋਂ ਅਸਰ ਵਿੱਚ ਹਨ। ਅਨੁਚਿੱਤ 313 ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਧੀਨ ਹੋਰ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੱਕ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰੰਭ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਪਹਿਲਾਂ ਲਾਗੂ ਸਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਨਤਕ ਸੇਵਾ ਜਾਂ ਅਸਾਮੀ ਨੂੰ ਲਾਗੂ, ਲਾਗੂ ਰਹਿਣਗੇ। ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ 1922 ਦੇ ਮੌਲਿਕ ਨਿਯਮ ਹੁਣ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹਨ, ਸਿਵਲ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦੇ ਧਾਰਕਾਂ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਲਿਮਿਟਿਡ ਬਨਾਮ ਵਿਜੇ ਡੀ. ਕਾਸਬੇ

ਕੇਂਦਰ ਜਾਂ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਸਿਵਲ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਸੇਵਾਰਤ ਉਹ ਲੋਕ। [ਪੈਰਾ 20, 22]

1.3 ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਅਤੇ ਉਦਯੋਗਿਕ ਸਥਾਪਨਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਵਿਪਰੀਤ, ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਲੋਕ, ਜੋ ਸਿਵਲ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦੇ ਧਾਰਕ ਹਨ ਜਾਂ ਕੇਂਦਰ ਜਾਂ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਸਿਵਲ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਹਨ, ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਉਪਲਬਧ ਰੱਖਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਯਮ ਦੇ ਚਾਨਣ ਵਿੱਚ, ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਨੂੰ ਡਬਲ ਓਵਰ ਟਾਈਮ ਅਲਾਉਂਸ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਗੁੰਜਾਇਸ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਿਯਮਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਕੋਈ ਲਾਭ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਅਫਸੋਸ ਨਾਲ, ਕੇਂਦਰੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਫੈਕਟਰੀ ਵਿੱਚ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵਿੱਚ ਫਰਕ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੋ ਦਿੱਤਾ। [ਪੈਰਾ 24, 25]

1.4 ਜੋ ਲੋਕ ਸਿਵਲ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦੇ ਧਾਰਕ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਸਿਵਲ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਹਨ ਪਰ ਕੇਵਲ 1948 ਦੇ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਸੰਚਾਲਿਤ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਫਤੇ ਵਿੱਚ ਛੇ ਦਿਨ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕੁਝ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹਫਤਾਵਾਰ ਘੰਟੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 51 ਅਧੀਨ, ਹਫਤਾਵਾਰ ਛੁੱਟੀਆਂ ਸੈਕਸ਼ਨ 52 ਅਧੀਨ, ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਘੰਟੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 54 ਆਦਿ ਅਧੀਨ। ਫੈਕਟਰੀਜ਼ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਕਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਲੋਕਾਂ ਵਾਂਗ ਆਟੋਮੈਟਿਕ ਤਨਖਾਹ ਸੁਧਾਰ ਦਾ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਜੋ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਤੇ ਪੇ ਕਮਿਸ਼ਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਸਿਵਲ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਸਿਵਲ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦੇ ਧਾਰਕ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਮਿਲਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵਿਆਂ ਨੂੰ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅਤੇ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸਹੀ ਨਜ਼ਰੀਏ ਵਿੱਚ ਪਰਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਦੋਨੋਂ ਦੁਨੀਆਵਾਂ ਦਾ ਵਧੀਆ ਲਾਭ ਲੈਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ। ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ ਤੇ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੈਕਸ਼ਨ 64(1) ਅਧੀਨ ਛੋਟ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਪ੍ਰਯੋਗ ਵਿੱਚ, ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਰਾਜ ਨੇ ਨਿਯਮ 100 ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਜਾਹਿਰਾ ਤੌਰ ਤੇ, ਸੁਪਰਵਾਈਜ਼ਰ ਦੀ ਅਸਾਮੀ ਨੂੰ ਨਿਯਮ 100 ਵਿੱਚ ਛੋਤੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਛੋਟ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਏਸੀਆਰਜ਼ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਡਿਊਟੀਆਂ ਦਾ ਚਾਰਟ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਡਿਊਟੀਆਂ ਦੇ ਨਿਯਮਿਤ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ ਮੈਨੂਅਲ ਲੇਬਰ ਜਾਂ ਕਲਰਕੀ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਫੀਡਰ, ਸਾਈਡ-ਲੇ, ਡਬਲ-ਸ਼ੀਟ ਡਿਟੈਕਟਰ, ਫੋਟੋਸੈਲ ਆਦਿ ਦੀ ਖਰਾਬੀ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨਾ, ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਦੀ ਬਿਨਾਂ ਰੁਕਾਵਟ ਦੌੜਾਉਣ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ, ਮੈਨੂਅਲ ਫੰਕਸ਼ਨਾਂ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ, 2006 ਤੱਕ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਸਿਵਲ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਸਿਵਲ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦੇ ਧਾਰਕ ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਨੂੰ 1948 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧਿਆਇ VI ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੇ ਲਾਭਾਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਸੇਵਾ ਨਿਯਮਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅਤੇ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਫਰਕ ਅਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਉੱਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਨਹੀਂ, ਸਮੇਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਾਧੂ ਘੰਟੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸੁਪਰਵਾਈਜ਼ਰੀ ਅਸਾਮੀਆਂ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਬਿਲਕੁਲ ਵਿਰੋਧੀ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਨਿਰਣੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ। ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਕੋਈ

ਬਰਮਾ ਸ਼ੈੱਲ ਆਇਲ ਸਟੋਰੇਜ ਅਤੇ ਡਿਸਟ੍ਰੀਬਿਊਸ਼ਨ ਕੰਪਨੀ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਦ ਬਰਮਾ ਸ਼ੈੱਲ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਸਟਾਫ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਅਤੇ ਹੋਰ.1970 (3) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 378 : [1971] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 758 – ਫੈਸਲਾ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ.

ਕੇਸ ਲਾ ਰੈਫਰੈਂਸ

[1971] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 758

ਫੈਸਲਾ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ

ਪੈਰਾ 12

ਸਿਵਿਲ ਅਪੀਲੇਟ ਜੁਰਿਸਡਿਕਸ਼ਨ: ਸਿਵਿਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 2911-2920 ਆਫ 2023.

ਬੰਬਈ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਜੱਜਮੈਂਟ ਅਤੇ ਆਰਡਰ ਮਿਤੀ 28.06.2018 ਦੇ ਐੱਚ.ਪੀ. ਨੰਬਰ 7055, 7784, 7157, 7257, 7271, 7480, 7758, 8273 ਆਫ 2010, 2603 ਆਫ 2007 ਅਤੇ 8287 ਆਫ 2010 ਵਿੱਚ.

ਧ੍ਰੁਵ ਮੇਹਤਾ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਅਭਿਸ਼ੇਕ ਕੁਮਾਰ, ਹਰਮਨ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਰਾਹੁਲ ਸ਼ਿਆਮ ਭੰਡਾਰੀ, ਸ਼ਿਆਮ ਆਰ. ਅੱਗਰਵਾਲ, ਐਡਵੋਕੇਟਸ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ.

ਰਵਿੰਦਰ ਕੇਸ਼ਵਰਾਵ ਅਡਸੂਰੇ, ਕੇ. ਪਰਮੇਸ਼ਵਰ, ਯਸ਼ ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਸੋਨਾਵਣੇ, ਰੋਹਨ ਦਰਾਡੇ, ਲਵ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਸੰਦੀਪ ਸੁਧਾਕਰ ਦੇਸ਼ਮੁਖ, ਨਿਸ਼ਾਂਤ ਸ਼ਰਮਾ, ਤੁਸ਼ਾਰ ਡੀ. ਭੇਲਕਰ, ਐਡਵੋਕੇਟਸ ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਲਈ.

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਵੀ. ਰਾਮਸੁਬ੍ਰਮਾਨੀਅਨ, ਜੇ. ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ.

ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ.

2. ਬੰਬਈ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਸਾਂਝੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦਿਆਂ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਗੁੱਛਾ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤੀ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹੋਲਡ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸੁਪਰਵਾਈਜ਼ਰ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਡਬਲ ਓਵਰ ਟਾਈਮ ਅਲਾਉਨਸ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ, ਸੁਰੱਖਿਆ ਮੁਦਰਣ ਅਤੇ ਮਿੰਟਿੰਗ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ1 ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਨੇ ਇਹ ਅਪੀਲਾਂ ਲਿਆਂਦੀਆਂ ਹਨ।

3. ਅਸੀਂ ਸ਼੍ਰੀ ਧ੍ਰੁਵ ਮੇਹਤਾ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ ਉਪਸਥਿਤ ਹੋਏ ਵਰਿਸ਼ਠ ਵਕੀਲ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਆਰ.ਕੇ. ਅਡਸਾਰੇ, ਸ਼੍ਰੀ ਕੇ. ਪਰਮੇਸਵਰ ਅੱਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਐਸ.ਐਸ. ਦੇਸਮੁਖ, ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਲਈ ਉਪਸਥਿਤ ਹੋਏ ਵਕੀਲਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਹੈ।

4. ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਚੈਕਰਡ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸਮਤ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਭਟਕਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਿੰਨੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਅਨੁਸਰਣ ਕਰਾਂਗੇ:-

(i) ਸਾਲ 2005 ਤੱਕ, ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰਾਲਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨੌ ਉਤਪਾਦਨ ਇਕਾਈਆਂ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਚਾਰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਮਿੰਟਸ, ਦੋ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟ ਪ੍ਰੈਸਾਂ, ਦੋ ਸੁਰੱਖਿਆ ਮੁਦਰਣ ਪ੍ਰੈਸਾਂ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪੇਪਰ ਮਿੱਲ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਸਾਲ 2006 ਵਿੱਚ, 'ਸੁਰੱਖਿਆ ਮੁਦਰਣ ਅਤੇ ਮਿੰਟਿੰਗ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਲਿਮਿਟੇਡ' ਦੇ ਨਾਮ ਅਤੇ ਸਟਾਈਲ ਹੇਠ ਇੱਕ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਲਕੀਅਤ ਵਾਲੀ ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ 13.1.2006 ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਜਿਸ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੌ ਉਤਪਾਦਨ ਇਕਾਈਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ, ਨਿਯੰਤਰਣ, ਰੱਖ-ਰਖਾਵ ਅਤੇ ਕਾਰਜਾਂ ਦਾ ਅਧਿਗ੍ਰਹਣ ਕਰਨਾ ਸੀ, ਜੋ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰਾਲਾ, ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਕਰੰਸੀ ਅਤੇ ਸਿੱਕਾ ਵਿਭਾਗ ਅਧੀਨ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ 10.2.2006 ਨੂੰ ਅਸਰ ਵਿੱਚ ਆਇਆ।

(ii) ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦਾ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਆਟੋਮੈਟਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਾਮਿਆਂ ਦੇ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਗਿਆ ਅਤੇ ਨੌ ਉਤਪਾਦਨ ਇਕਾਈਆਂ ਦੀਆਂ ਸੰਪਤੀਆਂ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਨੇ ਕੁਝ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਵੀ ਵਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਇੱਕ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।

(iii) ਸਾਲ 1988 ਵਿੱਚ, 21.12.1988 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰਾਲਾ, ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰੀ (ਕਰੰਸੀ ਅਤੇ ਸਿੱਕਾ), ਆਰਥਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪ੍ਰੈਸਾਂ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪੇਪਰ ਮਿੱਲ ਦੇ ਗੈਰ-ਰਾਜਪਤਰਿਤ ਸੁਪਰਵਾਈਜ਼ਰੀ ਸਟਾਫ ਦੇ ਕੈਟੇਗਰੀ ਅਧੀਨ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਾਪ-ਫਲੋਰ ਅਤੇ ਮਿਨਿਸਟ੍ਰੀਅਲ ਸਟਾਫ ਨੂੰ ਕੁਝ ਦਰਾਂ 'ਤੇ ਵਾਧੂ ਘੰਟਿਆਂ ਦੇ ਕੰਮ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਆਦੇਸ਼ ਨੇ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉੱਥੇ ਉਲਲੇਖਿਤ ਸਟਾਫ ਦੇ ਕੈਟੇਗਰੀ ਨੂੰ ਓਵਰਟਾਈਮ ਭੱਤੇ ਦੇ ਬਦਲੇ 9 ਘੰਟੇ ਦੇ ਕੰਮ ਲਈ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਰੇਟ 'ਤੇ 600 ਰੁਪਏ, 10 ਘੰਟੇ ਦੇ ਕੰਮ ਲਈ 1,000 ਰੁਪਏ ਅਤੇ 11 ਘੰਟੇ ਦੇ ਕੰਮ ਲਈ 1,400 ਰੁਪਏ ਦੀ ਦਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਖਾਸ ਭੱਤਾ ਦੇਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ।

(iv) ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ 11.4.2000 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਇੱਕ ਅਗਲੇ ਹੁਕਮ ਰਾਹੀਂ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀ ਮੂਲ ਤਨਖਾਹ ਪੁਰਾਣੀ ਤਨਖਾਹ ਦੇ ਪੈਮਾਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਰੁ.2,200/- ਦੀ ਸੀਮਾ ਤੋਂ ਵੱਧ ਗਈ ਸੀ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਓਵਰਟਾਈਮ ਭੱਤਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇਗਾ।

(v) 1988 ਵਿੱਚ, ਨਾਸਿਕ ਵਿੱਚ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟ ਪ੍ਰੈਸ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰਵਾਈਜ਼ਰ, ਵਰਕਸ ਇੰਜੀਨੀਅਰ, ਸੈਕਸ਼ਨ ਅਫਸਰ, ਆਦਿ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਅੱਠ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਇੱਕ ਸਮੂਹ ਨੇ ਬੰਬਈ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 3150 ਦੀ 1988 ਵਿੱਚ ਓਵਰਟਾਈਮ ਭੱਤੇ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਿਆਂ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ 1995 ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸਨੂੰ ਕੁਝ ਮੂਲ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਜੋ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅੱਗੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ 25.7.1997 ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਾਂਝੇ ਹੁਕਮ ਰਾਹੀਂ, ਕੇਂਦਰੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਸਾਰੀਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਸਦੇ ਕੋਲ ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਦੇ ਐਕਟ, 1948[2]_SUPERSCRIPT ਅਧੀਨ ਉੱਤਪੰਨ ਹੋਏ ਓਵਰਟਾਈਮ ਭੱਤੇ ਦੇ ਦਾਵੇ ਨਾਲ ਨਿਪਟਣ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ।

(vi) ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਉਕਤ ਹੁਕਮ ਦੀ 25.7.1997 ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦਿਆਂ, ਕੁਝ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਫਾਈਲ 'ਤੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਲੰਬਿਤਤਾ ਦੌਰਾਨ, ਇੱਕ ਹੋਰ ਸੁਪਰਵਾਈਜ਼ਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦਾ ਸਮੂਹ (ਏ.ਕੇ. ਬਿਸਵਾਸ ਅਤੇ 20 ਹੋਰ) ਨੇ ਕੇਂਦਰੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੀ ਫਾਈਲ 'ਤੇ ਓ.ਏ. ਨੰਬਰ 26 ਦੀ 2000 ਵਿੱਚ ਉਹੀ ਰਾਹਤਾਂ ਮੰਗਦਿਆਂ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਅਰਜ਼ੀ ਵੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਵੱਲੋਂ 19.1.2001 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੁਕਮ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

(vii) ਇਸ ਲਈ, ਏ.ਕੇ. ਬਿਸਵਾਸ ਅਤੇ 20 ਹੋਰ ਨੇ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਫਾਈਲ 'ਤੇ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। 27.1.2005 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਇੱਕ ਹੁਕਮ ਰਾਹੀਂ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮਾਮਲਾ (ਏ.ਕੇ. ਬਿਸਵਾਸ ਅਤੇ ਹੋਰ) ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਵਿਚਾਰਣ ਲਈ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ, ਨਿਗਮ ਅਸਤਿਤਵ ਵਿੱਚ ਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਨਿਗਮ, ਭਾਰਤ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰੈਸ ਅਤੇ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟ ਪ੍ਰੈਸ ਸਮੇਤ, ਨੇ ਕੇਂਦਰੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਦੂਜੇ ਹੁਕਮ ਦੀ 9.6.2010 ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਇੱਕ ਬੈਚ ਦੀਆਂ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ।

(xiii) ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਸੈੱਟ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ (ਏ.ਕੇ.ਬਿਸਵਾਸ ਅਤੇ ਹੋਰ) ਦੇ ਦਾਵੇ ਨੂੰ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਸੀ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਗਰੁੱਪ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਰਾਹਤ ਦੇਣਾ ਵੱਖਰੇ ਬੈਚ ਦੀਆਂ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਸੀ।

(xiv) 28.6.2018 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਇੱਕ ਸਾਂਝੇ ਆਦੇਸ ਦੁਆਰਾ, ਬੰਬਈ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਯੂਨੀਅਨ ਅਤੇ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਏ.ਕੇ. ਬਿਸਵਾਸ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਕਰਮਚਾਰੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਥਾਨ ਉੱਤੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਮਾਨ ਲਾਭਾਂ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਪਾਇਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਕੁਝ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਨਾਲ ਮਾਮਲਾ ਸੁਲਝਾ ਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਰਾਹਤ ਸਿਰਫ ਉਹਨਾਂ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਲਈ ਸੀਮਿਤ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਸੁਲਝਾਇਆ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਏ.ਕੇ. ਬਿਸਵਾਸ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ, ਸਿਰਫ ਉਹਨਾਂ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਦਿੰਦਿਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਨਾਲ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਸੁਲਝਾਇਆ।

(xv) ਇਹ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ 28.6.2018 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਾਂਝੇ ਆਦੇਸ ਖਿਲਾਫ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਉੱਤੇ ਅਪੀਲਾਂ ਨਾਲ ਆਇਆ ਹੈ।

5. ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਸਵਾਲ ਹੈ: ਕੀ ਸੁਪਰਵਾਈਜ਼ਰਾਂ ਨੂੰ 1948 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 59(1) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਡਬਲ ਓਵਰ ਟਾਈਮ ਅਲਾਉਂਸ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ

ਜਾਂ ਨਹੀਂ?

6. ਇਸ ਨਤੀਜੇ ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਕਿ ਕਰਮਚਾਰੀ ਡਬਲ ਓਵਰ ਟਾਈਮ ਅਲਾਉਂਸ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਦੋ ਧਾਰਣਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ, ਅਰਥਾਤ (i) ਕਿ ਇੰਡੀਆ ਸਿਕਿਊਰਿਟੀ ਪ੍ਰੈਸ, ਕਰੰਸੀ ਨੋਟ ਪ੍ਰੈਸ ਅਤੇ ਇੰਡੀਆ ਗਵਰਨਮੈਂਟ ਮਿੰਟ 1948 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2(m) ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸਿਤ "ਫੈਕਟਰੀ" ਦੀ ਪਰਿਭਾਸਾ ਵਿੱਚ ਆਉਣਗੇ; ਅਤੇ (ii) ਕਿ ਕਰਮਚਾਰੀ 1948 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2(l) ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸਿਤ "ਵਰਕਰ" ਦੀ ਪਰਿਭਾਸਾ ਵਿੱਚ ਆਉਣਗੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਅਗਲਾ ਕਦਮ ਵਜੋਂ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹ ਸੁਪਰਵਾਈਜ਼ਰ, ਸਧਾਰਣ ਤੌਰ ਉੱਤੇ, 1948 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 59(1) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਓਵਰਟਾਈਮ ਲਈ ਵਾਧੂ ਤਨਖਾਹ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਣਗੇ।

7. ਪਰ ਭਾਰਤ ਦੀ ਯੂਨੀਅਨ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿ 1948 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 64(1) ਅਨੁਸਾਰ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕੁਝ ਖਾਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਕਾਮਿਆਂ ਲਈ ਐਕਟ ਦੇ ਚੈਪਟਰ VI ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੀ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਛੋਟ ਦੇਣ ਦੇ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀ। ਧਾਰਾ 64(1) ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ, ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 1963^3 ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਿਯਮ 100 ਨੇ ਸੁਪਰਵਾਈਜ਼ਰਾਂ ਨੂੰ ਚੈਪਟਰ VI ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੀ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਛੋਟ ਦਿੱਤੀ, ਬਸ਼ਰਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਿਯਮਿਤ ਫਰਜਾਂ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਮੈਨੂਅਲ ਲੇਬਰ ਜਾਂ ਕਲਰਿਕਲ ਕੰਮ ਨਾ ਕਰਨਾ ਪਏ। ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹਾ ਸਟੈਂਡ ਲਿਆ ਜਾਣ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ, 9.6.2010 ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦੇ ਬੈਚ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਸਵਾਲ ਉਠਾਇਆ ਕਿ ਵਿਚਾਰਣ ਲਈ ਆਉਂਦਾ ਹੈ:-

"ਕੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਓਏਐਸ ਵਿੱਚ ਅਰਜ਼ੀਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਐਕਟ, 1948 ਦੀ ਧਾਰਾ 64(1) ਅਤੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 1963 ਦੇ ਨਿਯਮ 100 ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ, ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 59(1) ਅਧੀਨ ਡਬਲ ਓਟੀਏ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ?"

8. ਉਪਰੋਕਤ ਮੁੱਦਾ ਤਰਤੀਬ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਇਹ ਖੋਜ ਕੀਤੀ ਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅੱਗੇ ਅਰਜ਼ੀਦਾਰ ਆਪਣੇ ਨਿਯਮਿਤ ਫਰਜਾਂ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਕਲਰਿਕਲ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਹ 1963 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 100 ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸਨ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ। ਇਸ ਖੋਜ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅੱਗੇ ਅਰਜ਼ੀਦਾਰ ਡਬਲ ਓਵਰ ਟਾਈਮ ਅਲਾਉਂਸ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ।

9. ਇਸ ਦੇ ਵਿਪਰੀਤ, ਉਸੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਆਪਣੇ 15.9.2006 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਏ.ਕੇ. ਬਿਸਵਾਸ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮੂਲ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅੱਗੇ ਅਰਜ਼ੀਦਾਰ ਆਪਣੇ ਨਿਯਮਿਤ ਫਰਜਾਂ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਮੈਨੂਅਲ ਲੇਬਰ ਜਾਂ ਕਲਰਿਕਲ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ 1963 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 100 ਦੇ ਅਧੀਨ, ਉਹ 1948 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 59(1) ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਲਾਭ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸਨ।

ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, "1963 ਦੇ ਨਿਯਮ" 11. ਉਪਰੋਕਤ ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ, ਆਓ ਹੁਣ ਵਿਰੋਧੀ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਣ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਦੇ ਹਾਂ।

12. ਸ੍ਰੀ ਧ੍ਰੁਵ ਮੇਹਤਾ, ਜੋ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਰਿਸਠ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ, (i) ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪੇ ਗਏ ਫਰਜਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਦਾ ਅਧਿਐਨ, ਜੋ ਕਿ ACRs ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ 0 ਤੋਂ 100 ਕਾਮਿਆਂ 'ਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸੁਪਰਵਾਈਜ਼ਰੀ ਡਿਊਟੀਆਂ ਨਿਭਾ ਰਹੇ ਸਨ; (ii) ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਬਰਮਾ ਸ਼ੈਲ ਆਇਲ ਸਟੋਰੇਜ ਅਤੇ ਡਿਸਟ੍ਰੀਬਿਊਸ਼ਨ ਕੰਪਨੀ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਦ ਬਰਮਾ ਸ਼ੈਲ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਸਟਾਫ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਐਂਡ ਓਰਸ. ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ, ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕੰਮ ਸੁਪਰਵਾਈਜ਼ਰੀ ਹੈ, ਉਹ ਕੇਵਲ ਇਸ ਲਈ ਕਾਮਿਆ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸੁਪਰਵਾਈਜ਼ਰੀ ਕੰਮ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਕਲਰਿਕਲ/ਮਕੈਨਿਕਲ ਕੰਮ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ; (iii) ਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ 1963 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 100 ਦੇ ਸਹੀ ਪ੍ਰਸਪੈਕਟਿਵ ਵਿੱਚ ਸਕੋਪ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੇ; ਅਤੇ (iv) ਕਿ ਸੁਪਰਵਾਈਜ਼ਰ ਜੋ ਕਾਮਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਉੱਚੇ ਪੈਮਾਨੇ ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਕਾਮਿਆਂ ਨੂੰ

ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਓਵਰਟਾਈਮ ਭੱਤੇ ਦਾ ਲਾਭ ਦਾਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ।

13. ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ, ਸ੍ਰੀ ਕੇ. ਪਰਮੇਸ਼ਵਰ, ਜੋ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ, (i) ਕਿ ਬਰਮਾ ਸ਼ੈਲ ਆਇਲ ਸਟੋਰੇਜ ਅਤੇ ਡਿਸਟ੍ਰੀਬਿਊਸ਼ਨ ਕੰਪਨੀ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਲਿਮਿਟੇਡ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਫੈਸਲਾ (ਉੱਪਰ) ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਇੰਡਸਟ੍ਰੀਅਲ ਡਿਸਪਿਊਟਸ ਐਕਟ, 1947 ਅਧੀਨ "ਕਾਮਿਆ" ਦੇ ਇਜ਼ਹਾਰ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ 1948 ਦੇ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਇਸੇ ਇਜ਼ਹਾਰ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਤੋਂ ਕਾਫੀ ਵੱਖਰੀ ਹੈ; (ii) ਕਿ ਇਸ ਲਈ ਬਰਮਾ ਸ਼ੈਲ ਆਇਲ ਸਟੋਰੇਜ ਅਤੇ ਡਿਸਟ੍ਰੀਬਿਊਸ਼ਨ ਕੰਪਨੀ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਲਿਮਿਟੇਡ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕਿਸਮ ਦਾ ਟੈਸਟ ਇੱਥੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ; (iii) ਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਪਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਆਪਣੇ ਫਰਜਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮਿਤ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ ਮੈਨੂਅਲ ਲੇਬਰ ਜਾਂ ਕਲਰਿਕਲ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ 1963 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਨਿਯਮ 100 ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ; ਅਤੇ (iv) ਕਿ ਇੱਕ ਅਰਧ-ਨਿਆਇਕ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਹਲਕੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

14. ਸ੍ਰੀ ਐਸ.ਐਸ. ਦੇਸ਼ਮੁਖ, ਜੋ ਕਿ ਕੁਝ ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ, (i) ਕਿ 1948 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 64(1) ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਪਵਾਦ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜੋ ਧਾਰਾ 1(6) ਦੇ ਪੇਮੈਂਟ ਆਫ ਵੇਜ਼ਜ਼ ਐਕਟ, 1936 ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਸੀਮਾ ਤੋਂ ਅਧਿਕ ਦਰ ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੇ, ਜਿਹਨਾਂ ਦਾ ਓਵਰਟਾਈਮ ਕੰਮ ਲਈ ਵਾਧੂ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਦੇ ਦਾਵੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਹੈ; (ii) ਕਿ ਇਸ ਲਈ 1963 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਨਿਯਮ 100 ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਧਾਰਾ 64(1) ਦੇ ਉਕਤ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ; ਅਤੇ (iii) ਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਕਈ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਵਿੱਚ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਸੁਪਰਵਾਈਜ਼ਰਾਂ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਅਤੇ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਰੱਖੇ ਗਏ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਵੇਰਵਿਆਂ ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਵਾਬੀ ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਪੈਰਾ 5 ਵਿੱਚ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

15. ਅਸੀਂ ਵਿਰੋਧੀ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਿਆ ਹੈ।

16. ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਵਲੋਂ ਡਬਲ ਓਵਰ ਟਾਈਮ ਅਲਾਉਨਸ ਦੀ ਮੰਗ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ 1988 ਤੋਂ 2005 ਦੀ ਅਵਧੀ ਦੌਰਾਨ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਸੀ। ਚੂੰਕਿ 'ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ' ਨੂੰ ਕੇਵਲ 13.1.2006 ਨੂੰ ਹੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰਾਲਾ, ਆਰਥਿਕ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਕਰੰਸੀ ਅਤੇ ਸਿੱਕਾ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਨੋ ਉਤਪਾਦਨ ਇਕਾਈਆਂ ਨੂੰ ਕੇਵਲ 10.2.2006 ਨੂੰ ਹੀ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਜਦੋਂ ਉਹ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸੇਵਾਦਾਰ ਸਨ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਕੇਵਲ "ਸੇਵਾ ਮਾਮਲਿਆਂ" ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜਾਂ "ਸੰਘ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਨਿਯੁਕਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ" ਜਾਂ "ਸਿਵਲ ਪੋਸਟ ਦੇ ਧਾਰਕਾਂ" ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੀ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

"3. ਪਰਿਭਾਸ਼ਾਵਾਂ।—ਇਸ ਐਕਟ ਵਿੱਚ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸੰਦਰਭ ਹੋਰ ਕੁਝ ਮੰਗਦਾ ਨਾ ਹੋਵੇ,— xxx xxx xxx (q) "ਸੇਵਾ ਮਾਮਲੇ", ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਹੇਠ ਕਿਸੇ ਸੂਬੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਸਥਾਨਕ ਜਾਂ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰ ਨਾਲ ਜਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਮਾਲਕੀ ਜਾਂ ਨਿਯੰਤਰਣ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਜਾਂ ਸੋਸਾਇਟੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲੇ ਹਨ—

(i) ਤਨਖਾਹ (ਭੱਤਿਆਂ ਸਮੇਤ), ਪੈਨਸ਼ਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਰਿਟਾਇਰਮੈਂਟ ਲਾਭ;

(ii) ਕਾਰਜਕਾਲ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪੁਸ਼ਟੀ, ਵਰਿਸ਼ਠਤਾ, ਤਰੱਕੀ, ਉਲਟਾ ਕਦਮ, ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰਿਟਾਇਰਮੈਂਟ ਅਤੇ ਸੁਪਰਐਨੂਏਸ਼ਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ;

(iii) ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਛੁੱਟੀ;

(iv) ਅਨੁਸ਼ਾਸਨਿਕ ਮਾਮਲੇ; ਜਾਂ

(v) ਕੋਈ ਵੀ ਹੋਰ ਮਾਮਲਾ,"

18. ਧਾਰਾ 3 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (i) ਦੇ ਖੰਡ (q) ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅੰਸ਼ ਤੋਂ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਤਨਖਾਹ ਸਮੇਤ ਭੱਤਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕੋਈ ਵੀ ਮੁੱਦਾ ਇੱਕ ਸੇਵਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਦੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਘੱਟੋ ਘੱਟ 1988 ਤੋਂ 2006 ਦੇ ਸਾਲ ਤੱਕ ਕੇਂਦਰ ਅਧੀਨ ਸਿਵਲ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦੇ ਧਾਰਕ ਸਨ ਜਾਂ ਕੇਂਦਰ ਦੀਆਂ ਸਿਵਲ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ।

19. ਇਸੇ ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੇਵਾ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਕੇਂਦਰੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦਾ ਰੁਖ ਕੀਤਾ। ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਨੇ ਨਾ ਤਾਂ 1947 ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਲੇਬਰ ਕੋਰਟ ਅਗੇ ਜਾਣਾ ਚੁਣਿਆ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਹੋਰ ਲੇਬਰ ਭਲਾਈ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰਤ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਅਗੇ, ਭਾਵੇਂਕਿ 1985 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 28 ਨੇ ਇੰਡਸਟ੍ਰੀਅਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਜਾਂ ਲੇਬਰ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ, ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਹੋਰ ਮੌਲਿਕ ਸਵਾਲ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰੀਏ।

20. ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਸਿਵਲ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਜਾਂ ਰਾਜ ਅਧੀਨ ਸਿਵਲ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦੇ ਧਾਰਕਾਂ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਯਾ ਤਾਂ ਅਨੁਕੂਲ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਐਕਟਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 309 ਦੇ ਪ੍ਰੋਵਿਜ਼ੋ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਜਦੋਂ ਵੀ ਕਿਸੇ ਸੇਵਾ ਮਾਮਲੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਇੱਕ ਵਿਵਾਦ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਭੱਤਿਆਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅੱਗੇ ਉਠਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦਾ ਮੁੱਖ ਫਰਜ਼ ਇਹ ਦੇਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਆਰਟੀਕਲ 309 ਦੇ ਮੁੱਖ ਭਾਗ ਅਧੀਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੰਬੰਧਿਤ ਐਕਟ ਜਾਂ ਆਰਟੀਕਲ 309 ਦੇ ਪ੍ਰੋਵਿਜ਼ੋ ਅਧੀਨ ਜਾਰੀ ਨਿਯਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

21. ਇਹ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਜਾਂ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਸਿਵਲ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਸਿਵਲ ਅਸਾਮੀ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ, ਇੱਕ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਸੇਵਾ ਦੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੁਆਰਾ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਾਂ ਸਿਰਫ ਲੇਬਰ ਭਲਾਈ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੁਆਰਾ, ਸਗੋਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 309 ਜਾਂ ਇਸਦੇ ਪ੍ਰੋਵਿਜ਼ੋ ਅਧੀਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਿਯਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਹੈ।

22. ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸਿਵਲ ਸੇਵਾ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਇੱਕ ਸਦੀ ਤੋਂ ਵੀ ਪੁਰਾਣਾ ਹੈ ਅਤੇ 1922 ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੌਲਿਕ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਸਹਾਇਕ ਨਿਯਮਾਂ (ਐਫ.ਆਰ.ਐਸ.ਆਰ) ਵਰਗੇ ਨਿਯਮ ਲਾਗੂ ਸਨ, ਜੋ ਕਿ 1.1.1922 ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਸਨ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚ੍ਛੇਦ 313 ਵਿੱਚ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਧੀਨ ਹੋਰ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੱਕ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰੰਭ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਪਹਿਲਾਂ ਲਾਗੂ ਸਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਸੇਵਾ ਜਾਂ ਅਸਾਮੀ ਲਈ ਲਾਗੂ, ਲਾਗੂ ਰਹਿਣਗੇ। ਇਸੇ ਕਾਰਨ 1922 ਦੇ ਮੌਲਿਕ ਨਿਯਮ ਅਜੇ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹਨ, ਸਿਵਲ ਅਸਾਮੀਆਂ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਜਾਂ ਰਾਜ ਦੀ ਸਿਵਲ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਲਡਰਾਂ ਉੱਤੇ।

23. ਇਹ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਵੱਖਰੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਹਨ, ਜੇ ਨਾ ਹੋਰ ਵੀ ਹੋਣ, ਉਹ ਹਨ, (i) ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਜੋ ਮਜ਼ਦੂਰ ਭਲਾਈ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਅਧੀਨ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਹੇਠ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਅਤੇ ਅਨਿਆਇਆਂ ਮਜ਼ਦੂਰ ਪ੍ਰਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ; (ii) ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਜੋ ਮਜ਼ਦੂਰ ਭਲਾਈ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਸਿਰਫ ਕਾਂਟਰੈਕਟ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਸੰਚਾਲਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ; ਅਤੇ (iii) ਕੇਂਦਰ ਜਾਂ ਰਾਜ ਦੀ ਸਿਵਲ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿਵਲ ਅਸਾਮੀਆਂ ਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਰੁਜ਼ਗਾਰ। ਕੋਈ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਜੋ ਕਿਸੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨ ਵੱਖਰੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਲਈ ਲਾਗੂ ਵੱਖਰੇ ਪੈਰਾਮੀਟਰਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

24. ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਅਤੇ ਉਦਯੋਗਿਕ ਸਥਾਪਨਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਵਿਪਰੀਤ, ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ, ਜੋ ਕਿ ਸਿਵਲ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦੇ ਹੋਲਡਰ ਹਨ ਜਾਂ ਕੇਂਦਰ ਜਾਂ ਰਾਜ ਦੀ ਸਿਵਲ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਹਨ, ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਹਰ ਸਮੇਂ ਰੱਖਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਮੌਲਿਕ ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਨਿਯਮ 11

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ:-

"ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ ਤੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਇੱਕ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕ ਦਾ ਪੂਰਾ ਸਮਾਂ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਤਨਖਾਹ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਅਧਿਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਲੋੜੀਂਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵਾਧੂ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦੇ, ਚਾਹੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਉਹ ਹੋਵੇ ਜੋ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਮਾਨਿਆ ਰਾਜਸਵ, ਸਥਾਨਕ ਫੰਡ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਂ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਾਲਕੀ ਜਾਂ ਨਿਯੰਤਰਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਫੰਡਾਂ ਤੋਂ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।"

25. ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਯਮ ਦੇ ਚਾਨਣ ਵਿੱਚ, ਜਵਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਦੁੱਗਣੀ ਓਵਰ ਟਾਈਮ ਭੱਤਾ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਦੀ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਬੇਕਾਰ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਿਯਮਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਕੋਈ ਲਾਭ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਅਫਸੋਸ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਣਦੇਖੀ ਕੀਤੀ, ਅਤੇ ਫੈਕਟਰੀ ਵਿੱਚ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵਿੱਚ ਫਰਕ ਨੂੰ ਬਾਵਜੂਦ ਇਸ ਦੇ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਓ.ਏ. ਨੰਬਰ 428 ਦੀ 2005 ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੁੱਦਾ ਉਠਾਇਆ ਸੀ, ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ।

26. ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅੱਗੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਧਾਨਿਕ ਨਿਯਮ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਲਕਿ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ 1948 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 59(1) 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਸੀ।

27. ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਨਾ ਤਾਂ ਸਿਵਲ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦੇ ਧਾਰਕ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਰਾਜ ਦੀ ਸਿਵਲ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਹਨ ਪਰ ਜੋ ਕੇਵਲ 1948 ਦੇ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਸੰਚਾਲਿਤ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਫਤੇ ਵਿੱਚ ਛੇ ਦਿਨ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਕੁਝ ਸੀਮਾਵਾਂ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹਫਤਾਵਾਰ ਘੰਟੇ ਧਾਰਾ 51 ਅਧੀਨ, ਹਫਤਾਵਾਰ ਛੁੱਟੀਆਂ ਧਾਰਾ 52 ਅਧੀਨ, ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਘੰਟੇ ਧਾਰਾ 54 ਅਧੀਨ, ਆਦਿ। ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਲੋਕਾਂ ਵਾਂਗ ਆਟੋਮੈਟਿਕ ਤਨਖਾਹ ਸੋਧ ਦਾ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਜੋ ਕਿ ਸਮਾਂ-ਸਮਾਂ 'ਤੇ ਪੇ ਕਮਿਸ਼ਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਿਵਲ ਅਸਾਮੀਆਂ ਜਾਂ ਰਾਜ ਦੀ ਸਿਵਲ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਰੱਖੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਮਿਲਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਦਾਅਵਾ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅਤੇ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸਹੀ ਨਜ਼ਰੀਏ ਵਿੱਚ ਪਰਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਦੋਨੋਂ ਦੁਨੀਆਵਾਂ ਦਾ ਸਰਵੋਤਮ ਲਾਭ ਲੈਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ।

(ii) ਵਿਭਾਗੀ ਮੁਖੀ, ਸਹਾਇਕ ਵਿਭਾਗੀ ਮੁਖੀ, ਵਿਭਾਗ ਇੰਚਾਰਜ ਜਾਂ ਸਹਾਇਕ ਵਿਭਾਗ ਇੰਚਾਰਜ; (iii) ਮੁੱਖ ਇੰਜੀਨੀਅਰ, ਉਪ ਮੁੱਖ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਅਤੇ ਸਹਾਇਕ ਇੰਜੀਨੀਅਰ;

(iv) ਮੁੱਖ ਰਸਾਇਣਜ੍ਞ, ਪ੍ਰਯੋਗਸ਼ਾਲਾ ਇੰਚਾਰਜ;

(v) ਪਰਸੋਨਲ ਮੈਨੇਜਰ, ਪਰਸੋਨਲ ਅਫਸਰ;

(vi) ਲੇਬਰ ਅਫਸਰ, ਸਹਾਇਕ ਲੇਬਰ ਅਫਸਰ;

(vii) ਵੈਲਫੇਅਰ ਅਫਸਰ, ਅਤਿਰਿਕਤ ਵੈਲਫੇਅਰ ਅਫਸਰ ਜਾਂ ਸਹਾਇਕ ਵੈਲਫੇਅਰ ਅਫਸਰ;

(viii) ਸੇਫਟੀ ਅਫਸਰ;

(ix) ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਫਸਰ;

(x) ਫੋਰਮੈਨ, ਚਾਰਜਮੈਨ, ਓਵਰਸੀਅਰ ਅਤੇ ਸੁਪਰਵਾਈਜ਼ਰ;

(xi) ਟੈਕਸਟਾਈਲ ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਜੌਬਰ;

(xii) ਹੈੱਡ ਸਟੋਰ ਕੀਪਰ ਅਤੇ ਸਹਾਇਕ ਸਟੋਰ ਕੀਪਰ;

(xiii) ਬਾਇਲਰ ਸਰੰਗ ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਬਾਇਲਰ ਅਟੈਂਡੈਂਟਸ ਜੋ ਬਾਇਲਰਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਬੈਟਰੀ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਹਨ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਸੁਪਰਵਾਈਜ਼ਰੀ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਹਨ;

(xiv) ਕੋਈ ਵੀ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਮੁੱਖ ਨਿਰੀਖਕ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰਵਾਈਜ਼ਰੀ ਜਾਂ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਅਹੁਦੇ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਐਲਾਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।"

29. ਜਾਹਿਰਾ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਸੁਪਰਵਾਈਜ਼ਰ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਨਿਯਮ 100 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਅਧਿਆਇ VI ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਛੋਟ ਹੈ।

30. ਪਰ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਨਿਯਮ 100(1) ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜੋ ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼ਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮਿਤ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ ਮੈਨੂਅਲ ਲੇਬਰ ਜਾਂ ਕਲਰਿਕਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਹਨ।

31. ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਤੱਥ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਕਿ ਕੀ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼ਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮਿਤ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ ਮੈਨੂਅਲ ਲੇਬਰ ਜਾਂ ਕਲਰਿਕਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਏ.ਕੇ. ਬਿਸਵਾਸ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਸੈੱਟ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਬਿਲਕੁਲ ਵਿਰੋਧੀ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹੈ।

32. ਏ.ਸੀ.ਆਰ.ਜ਼ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਫਰਜ਼ਾਂ ਦਾ ਚਾਰਟ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼ਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮਿਤ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ ਮੈਨੂਅਲ ਲੇਬਰ ਜਾਂ ਕਲਰਿਕਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

33. ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਕੁਝ ਕਾਰਜਾਂ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਫੀਡਰ ਦੀ ਖਰਾਬੀ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨਾ, ਸਾਈਡ- 34. ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ, ਜੋ 2006 ਦੇ ਸਾਲ ਤੱਕ ਰਾਜ ਦੀ ਸਿਵਲ ਸੇਵਾਵਾਂ ਜਾਂ ਸਿਵਲ ਪੋਸਟਾਂ ਦੇ ਧਾਰਕ ਹਨ, ਨੂੰ 1948 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧਿਆਇ VI ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੇ ਲਾਭਾਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਸੇਵਾ ਨਿਯਮਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ।

35. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬਰਮਾ ਸ਼ੈਲ ਆਇਲ ਸਟੋਰੇਜ ਅਤੇ ਡਿਸਟ੍ਰੀਬਿਊਸ਼ਨ ਕੰਪਨੀ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਲਿਮਿਟੇਡ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਧ੍ਰੁਵ ਮੇਹਤਾ, ਵਕੀਲ ਵਲੋਂ ਭਾਰੀ ਨਿਰਭਰਤਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ ਕਿ ਇਹ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ 1947 ਦੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ "ਕਾਮਿਆ" ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰਵਾਈਜ਼ਰੀ ਕੈਪੇਸਿਟੀ ਵਿੱਚ ਰੁਜ਼ਗਾਰਿਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਾਹਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਇਸੇ ਸ਼ਬਦ "ਕਾਰਕੁਨ" ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ 1948 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 2(l) ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਬਾਹਰਵਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ।

36. ਇਹ ਫਰਕ ਤਬ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਾਰਣੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਦੇ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ:-

ਇੰਡਸਟ੍ਰੀਅਲ ਡਿਸਪਿਊਟਸ ਐਕਟ, 1947 ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 2(s) ਵਿੱਚ "ਕਾਮਿਆ" ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ

2. ਪਰਿਭਾਸ਼ਾਵਾਂ।—ਇਸ ਐਕਟ ਵਿੱਚ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਵਿਸ਼ਾ ਜਾਂ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸੀ ਨਾ ਹੋਵੇ,—

xxx xxx xxx

(s) "ਕਾਮਿਆ" ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ (ਇੱਕ ਸਿੱਖਿਆਰਥੀ ਸਮੇਤ) ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਦਯੋਗ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੈਨੂਅਲ, ਅਨਸਕਿਲਡ, ਸਕਿਲਡ, ਤਕਨੀਕੀ, ਆਪਰੇਸ਼ਨਲ, ਕਲਰਿਕਲ ਜਾਂ ਸੁਪਰਵਾਈਜ਼ਰੀ ਕੰਮ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ਾ

ਜਾਂ ਇਨਾਮ ਲਈ ਰੁਜ਼ਗਾਰਿਤ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਸਪਸ਼ਟ ਜਾਂ ਅਨੁਮਾਨਿਤ ਹੋਣ, ਅਤੇ ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਦਯੋਗਿਕ ਵਿਵਾਦ ਸਬੰਧੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਉਦੇਸ਼, ਇਸ ਵਿਵਾਦ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ, ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਬਰਖਾਸਤ, ਛੁੱਟੀ ਜਾਂ ਵਾਪਸ ਲਿਆ ਗਿਆ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਪਰ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ—

(i) ਜੋ ਏਅਰ ਫੋਰਸ ਐਕਟ, 1950 (45 ਦਾ 1950), ਜਾਂ ਆਰਮੀ ਐਕਟ, 1950 (46 ਦਾ 1950), ਜਾਂ ਨੇਵੀ ਐਕਟ, 1957 (62 ਦਾ 1957) ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ; ਜਾਂ

ਫੈਕਟਰੀਜ਼ ਐਕਟ, 1948 ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ2(l) ਵਿੱਚ “ਕਾਰਕੂਨ” ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ

2. ਵਿਆਖਿਆ।—ਇਸ ਐਕਟ ਵਿੱਚ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਵਿਸ਼ਾ ਜਾਂ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸੀ ਨਾ ਹੋਵੇ,—

xxx xxx xxx

(l) “ਕਾਰਕੂਨ” ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਏਜੰਸੀ (ਠੇਕੇਦਾਰ ਸਮੇਤ) ਦੁਆਰਾ, ਮੁੱਖ ਮਾਲਕ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਜਾਂ ਨਾਲ, ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਲਈ ਜਾਂ ਨਾ ਲਈ, ਕਿਸੀ ਵੀ ਉਤਪਾਦਨ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ, ਜਾਂ ਉਤਪਾਦਨ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਲਈ ਵਰਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਜਾਂ ਪਰਿਸਰ ਦੀ ਸਫਾਈ ਵਿੱਚ, ਜਾਂ ਉਤਪਾਦਨ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ, ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਰੁਜ਼ਗਾਰਿਤ ਹੈ, ਪਰ ਕੋਈ ਵੀ ਸੰਘ ਦੀਆਂ ਸਸ਼ਸਤ੍ਰ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ; (ii) ਜੋ ਪੁਲਿਸ ਸੇਵਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕਰਮਚਾਰੀ ਵਜੋਂ ਰੁਜ਼ਗਾਰਿਤ ਹੈ; ਜਾਂ

(iii) ਜੋ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਜਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਕਿਰਤ 'ਚ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਹੈ; ਜਾਂ

(iv) ਜੋ, ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਿਰਤ 'ਚ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਹੋ ਕੇ, ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਾਸਿਕ ਤਨਖਾਹ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਦਫ਼ਤਰ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਫਰਜ਼ਾਂ ਦੀ ਕਿਸਮ ਜਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸੌਂਪੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਕਾਰਜ ਕਰਦਾ ਹੈ।

37. ਧਾਰਾ 2 ਦੇ ਉਪ-ਧਾਰਾ (iv) ਦੇ ਖੰਡ (s) ਅਨੁਸਾਰ 1947 ਦੇ ਔਦਯੋਗਿਕ ਵਿਵਾਦ ਐਕਟ ਵਿੱਚ, 1948 ਦੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਸਮਾਨ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਨਤੀਜੇ ਨੂੰ ਬਰਮਾ ਸ਼ੈੱਲ ਆਯਲ ਸਟੋਰੇਜ ਅਤੇ ਡਿਸਟ੍ਰੀਬਿਊਸ਼ਨ ਕੰਪਨੀ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਲਿਮਿਟੇਡ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖਾਂਗੇ।

38. ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸ੍ਰੀ ਐਸ.ਐਸ. ਦੇਸਮੁਖ, ਜੋ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਰਹੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਹਨ, ਦੁਆਰਾ 1948 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 64(1) ਦੀ ਪ੍ਰੋਵਿਜ਼ੋ ਅਤੇ 1936 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 1(6) ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਦਲੀਲ, ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਭਟਕਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ। ਭਾਵੇਂ, 1936 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 1(6) ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸਨੇ 2005 ਦੇ ਸੋਧ ਐਕਟ 41 ਵਿੱਚ ਅਮਲ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਖੜ੍ਹੀ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ 9.11.2005 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਹੋਈ ਸੀ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦੀ ਹੈ:-

"1. ਛੋਟਾ ਸਿਰਲੇਖ, ਵਿਸਤਾਰ, ਆਰੰਭ ਅਤੇ ਲਾਗੂਕਰਨ।

xxx

xxx

xxx

(6) ਇਸ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤਨਖਾਹ-ਅਵਧੀ ਲਈ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਅਜਿਹੀ ਤਨਖਾਹ-ਅਵਧੀ ਦੌਰਾਨ, ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਔਸਤ ਇੱਕ ਹਜ਼ਾਰ ਛੇ ਸੌ ਰੁਪਏ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋਵੇ।"

39. ਪਰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ 21.12.1988 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਨਾਲ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਫ਼ਤਰੀ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਭੇਦਭਾਵ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀ ਜੋ ਮੂਲ ਤਨਖਾਹ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਰੁ.2,200/- ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੈਂਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ, ਤਨਖਾਹ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਐਕਟ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਇੱਥੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਅਤੇ ਨਤੀਜਤਨ, 1948 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 64(1) ਦੀ ਪ੍ਰੋਵਿਜ਼ੋ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਦਬਾਅ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

40. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਸੀਂ ਪਾਉਂਦੇ ਹਾਂ (i) ਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅਤੇ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਨਿਜੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਫਰਕ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ 'ਤੇ ਵਿਧਾਨਿਕ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਵਾਧੂ ਘੰਟੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸਮੇਤ; (ii) ਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿਗਰਾਨੀ ਅਹੁਦਿਆਂ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਬਿਲਕੁਲ ਵਿਰੋਧੀ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚੇ; ਅਤੇ (iii) ਕਿ ਇਸ ਲਈ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅਤੇ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਟਿਕਾਊ ਨਹੀਂ ਹਨ।

41. ਉਪਰੋਕਤ ਦੇਖਦਿਆਂ, ਸਾਰੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਚੁਕੌਤੀ ਆਦੇਸ਼ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਸੀਂ ਪਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕੁਝ ਕਰਮਚਾਰੀ ਰਿਟਾਇਰ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਕੁਝ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕੁਝ ਦੇ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਚੁਕੌਤੀ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਿਆਂ ਅਤੇ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਦਿਆਂ, ਅਸੀਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਵਸੂਲੀ ਨਾ ਕਰਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਖਰਚੇ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ।

ਲੰਬਿਤ ਅਰਜ਼ੀ(ਆਂ), ਜੇ ਕੋਈ ਹੋਵੇ, ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਪਟਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਦਿਵਿਆ ਪਾਂਡੇ

(ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ : ਸਿਰਗਾਪੂਰ ਸਾਹਿਲ ਰੈੱਡੀ ਅਤੇ ਸ਼ੇਵਾਲੀ ਮੋਂਗਾ, ਐਲ.ਸੀ.ਆਰ.ਏ.)

ਅਪੀਲਾਂ ਮਨਜ਼ੂਰ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Vasu Gupta
Advocate